

BULLETIJN

2^e Jaargang, 1930, 1^e aflevering.

Taxandria's Jubileum.

Vergrooting van het Museum. - Inhuldiging.

Meer dan vijf-en-twintig jaren is het geleden, sedert 1903, dat de Geschied- en Oudheidkundige Kring der Antwerpsche Kempen, Taxandria, werd opgericht. Het jubeljaar der Belgische Onafhankelijkheid is een goede gelegenheid om het jubeljaar van den Kempischen Kring te vieren. Des te meer dat in dit jaar Turnhout groote onkosten aan het Museum van den Kring, nu tot stadsmuseum verheven, gedaan heeft, om het tot een gebouw, waardig van de hoofdstad der Kempen, te doen oprijzen.

Deze twee feesten worden plechtig gevierd op **DINSDAG 29 JULI te 10½ u.**

Een schrijven is gericht tot den Weledelen Heer Gouverneur der Provincie en tot Zijne Excellentie den Minister van Schoone Kunsten en Wetenschappen om het nieuw Museum te komen inhuldigen. Al de wetenschappelijke, geschied- en oudheidkundige Kringen van België zullen ook verzocht worden. Een dezer dagen wordt ook een uitnodiging aan al de burgemeesters van het arrondissement Turnhout toegezonden. De welgekende geschiedschrijver L. van der Essen, hoogleeraar aan de Universiteit van Leuven en andere beroemde sprekers zullen er het woord nemen.

Na de inhuldiging, gaan al de overheden en de aanwezigen naar de Stadszaal in de Victor Van Halstraat om de Tentoonstelling der gedenkenissen van het jaar 1830, door Taxandria ingericht, te openen.

Daarna wordt aan de overheden een banket aangeboden, in de zaal « Amicitia », waar al de leden van den Kempischen Kring bij inschrijving mogen aan deel nemen.

29 Juli moet een triomfdag zijn voor Taxandria.

Wij hopen dat al de leden van Taxandria zullen tegenwoordig zijn. Bezitten zij het een of ander voorwerp van belang voor de Tentoonstelling, het zal met dank in bruikleen ontvangen worden. Gelieven de heeren leden daarover een klein woordje aan den Secretaris, J. Stefens, Griffier, Statiestraat, Turnhout, te laten geworden.

GIFTEN

De heer Staring schonk vanwege een Mollschen kunstenaar een schoone schilderij der Kempen; de heer Engels van Borgerhout, eenig Oostmalsch vaatwerk; de heer J. Diercxens een uitgesneden spoel; de heer senator G. Jansen, van Moll, een oud bijtje. Aan allen onze beste dankbetuiging.

Het Bestuur.

Bestuur van den Geschied- en Oudheidkundigen Kring der Antwerpsche Kempen, Taxandria.

Voorzitter van den Beheerraad:

A. Van Hoeck, volksvertegenwoordiger en schepen der stad Turnhout.

Lid van den Beheerraad:

E. Smolderen, advocaat, provinciaal raadslid en schepen der stad.

Voorzitter van den Kring:

Kanunnik J. E. Jansen, O. Præm., stadsarchivaris.

Ondervoorzitter:

K. Van Nyen, oud-lid der Bestendige Afvaardiging der Provincie. Beersse.

Secretaris:

J. Stefens, griffier bij de Rechtbank van eersten aanleg te Turnhout.

Schatbewaarder:

J. Diercxens, grondeigenaar, Turnhout.

Conservator en Bibliothecaris:

Kanunnik J. E. Jansen, O. Præm.

Bijgevoegd Conservator en Bibliothecaris:

J. Diercxens.

J. Stefens.

Leden:

P. van den Hove d'Ertsenryck, voorzitter van de Rechtbank van eersten aanleg te Turnhout.

L. Boone, advocaat.

Kanunnik J. Bauwens, O. Præm., bestuurder van het H. Graf.

J. Taymans, provinciaal bouwmeester.

G. Jansen, senator, eere-vrederechter. Afgevaardigde van Moll.

- A. de Clippele, nijveraar. Afgevaardigde van Gheel.
L. Grietens, schoolhoofd. Afgevaardigde van Meerhout.
E. H. Laureys, professor Klein Seminarie. Afgevaardigde van Hoogstraten.
E. H. Witvrouwen, bestuurder Penitentien. Afgevaardigde van Herenthals.
-

Een Kempisch Kunstenaar: Missionaris van Scheut.

De stille Kempen met haar hooge hemels, gouden zandvlakten, purperen heideklokjes en nederige met stroo bedekte stulpen, dringt diep in het hart van hem die niet gevoelloos is voor de schoone natuur en in het arme en eindeloze een ziel aantreft die hem bekoort en tot het ideale voert. De jongeling, met de natuurgave van het Schoone geschapen, voelt zich getrokken tot die droomerige beelden welk hij op zijn weg ontmoet en kan die niet voor hem houden. Hij moet ze aan anderen mededeelen, doen begrijpen, doen liefhebben. Hij neemt potlood en penseel, krabbelt en verft, en toont ze aan iemand die hooger staat dan hij zelf.

Gelukkig alsdan de jeugd als zij op haren weg een man aantreft die haar begrijpt, aanmoedigt en vooruitzet. Dit was het geval met den kunstenaar dien wij u willen voorstellen, Edmond van Genechten, geboren in het kunstrijke Gheel, waar het menschen-schoone hem sprak in heerlijke tempels, het Gods-schoone in de grootsche natuur van den buiten. Van wonderbaren aanleg vond hij in den kunstschilder I. Kennis, te Mechelen, en in den vermaarden houtsnijder Joris Minnen te Brussel, kunstenaars, die hem opleidden, verbeterden en vooruitzetten.

Bij de Congres-Tentoonstelling van Gheel, in 1928, toonde hij ons zijn schetsen, zijn houtsneden. Aanstonds bemerkten wij dat de Kempen een kunstenaar meer telde. Wij schreven een artikel over hem in de « Standaard », spoorden hem aan om zijn werk ten toon te stellen en twijfelden niet of de grootste bijval ging hem te gemoet. Inderdaad, de bezoekers der Kempische tentoonstelling bewonderden zijn uitstalling: zijn eerste gewrochten vermeerderden weldra de verzameling der liefhebbers. Voor zijn vertrek naar China toonde hij ons zijn nieuwe werken. Wij zagen verwonderd op naar den vooruitgang dien hij gemaakt had. Waren zijn eerste teekeningen wat stijf en eenigszins levenloos, nu weet hij zijn landschappen meer te verdiepen, zijn perspectief beter af te lij-

nen en een ziel in zijn portretten te leggen. Zijn sture boeren spreken, zijn hooge heuvels glijden en zijn boerenhuizekens zijn wel zoo gelijk zij daar op den zoom van een weg in al hunne armoede zich vertoonen. De lange zandige wegen doorsneden met het kar-spoor der logge wagens, geven een vaste diepte aan zijn perspectief. De boomen zijn geen houten latten die daar als een boonstaak ten hemel opschieten, maar weelderige planten in wier kruinen de ruischende wind zijn eeuwenoude zangen zingt.

Doch hierbij bleven de pogingen des kunstenaars niet. Hij wilde ook aan figuren doen. Hoe moeilijk de uitdruk in het wezen ook voorkomt, hoe fijn psycholoog men ook moet zijn om het karakter uit een menschenziel op te halen, hij gelukte en bracht op papier en doek menig persoon die waarlijk dat zijn, wat zij vertegenwoordigen. Ziet zijn H^o Dimphna, de arme krankzinnigen tot haar trekkend en troostend. Ziet zijn Piëta, een Kempische vrouw, in de plaats van Maria, op haar schoot het levenlooze lichaam haars eenigen Zoons aanstarend. Ziet de verscheidene tafereelen van zijn kruisweg, waarlijk daar zit iets nieuws in de compositie, iets rijks in de omgeving, iets indrukwekkends in de voorstelling. Hoe prachtig is zijn houtsnede der twee tegenstellingen van dood en leven in de Kempen: de eene een mediteerende man op 't voorplan en achter hem de fabrieken met hun zwartsmorende schouwen; de andere, de geboorte Christi met als hoofdfiguren, Jezus en Maria. Zulks is iets mystieks, waar de lange zwierige witte lijnen, die de personages uitmaken, tegen het zwart donker van den grond, in modernen trant opgevat, de gedachte opperbest weergeven. Veel meer andere voorbeelden zouden wij kunnen aanhalen om aan te toonen hoe van Genechten met zijn drooge naaldets en zijn teekeningen wezenlijke meesterstukken heeft voortgebracht.

Laat ons daarbij bekennen dat zijn kunst echt Kempisch is: onderwerpen door de streek ingegeven, voorstellingen door Kempische personages met Kempische tronies en in Kempische kleederdracht uitgebeeld. Dit brengt een eigenaardige noot in de compositie. Er is ook variëteit in zijn samenstellingen. Hij let op den oogenblik die bij elk onderwerp verschillend voorkomt. Zoo is zijn licht nooit hetzelfde, zijn luchten zijn immer veranderd.

Wij hadden dien kunstenaar nog lange jaren in ons midden gewenscht om getuige te zijn van zijn bijjal en vooruitgang. Doch God riep hem tot een ander veld: het veld der zielenwinning. Op het einde der maand Januari vertrok hij naar zijn missiepost te Siwantze in China. Daar zal hij werken met even veel succes aan de groote kunst van heidenen te bekeeren en in den schoot onzer Moeder de H. Kerk te brengen. Maar daar ook kan zijn groot ta-

lent nog te pas komen. Het aanschouwelijk onderwijs en de aanpassingskunst leenen een groote hulp aan het onderricht van den godsdienst. Pater Van Dijck, een ander Scheutist, is met dat werk begonnen. Pater van Genechten zou hem ter zijde kunnen staan en te samen die methode doorvoeren tot besten uitslag der bekeeringen. Met zijn houtsnede en kopergrauvuur, zijn in Chineeschen inkt geteekende voorstellingen, staat hij dicht bij de Chineesche kunst. Daarom twijfelen wij geen oogenblik of zijn werk zal de beste uitslagen opleveren. De Chinezen immers voelen een zwak voor de houtsnede; deze met verscheidene blokken uitgewerkt is de weg tot het innemen van de Chineesche belangstelling en daardoor tot het overwinnen van hunne ziel.

Wenschen wij dus den Kempischen kunstenaar nog lange heilvolle jaren tot bloei zijner kunst, tot den besten uitslag van zijn zielenijver.

J. E. JANSEN.

Doodsbericht

Wederom heeft de Kempen een verdienstelijk letterkundige verloren. Gustaaf Segers ontsliep zachtjes in zijn geboorteplaats in den gezegenden ouderdom van 82 jaar. Hij werd geboren te Hoogstraten op 29 December 1848. In Maart 1868 verwierf hij het diploma van onderwijzer in 's Rijks Normaalschool van Lier, waar hij 20 jaar lang het Vlaamsch en het Duitsch onderwees. In 1903 kwam hij naar Hoogstraten terug; maar zijn rust was geen roest; zij werd integendeel de volle uitbloeiing van zijn schrijversgave. De Kempen werd zijn inbeeldingsveld; de heide zijn lievelingstafeel. Hij bracht op 't voorplan de ziel en het karakter van den Kempischen boer. Meest al zijn novellen, in geen hooge vlucht maar in volkstrant geschreven, zijn hieraan ontleend. De Koninklijke Vlaamsche Akademie erkende zijn verdiensten en benoemde hem den 20 Juni 1894 tot briefwisselend lid. Den 21 November 1900 werd hij tot werkend lid bevorderd. Een noest en onvermoeibaar werker verdwijnt met hem.

Taxandria brengt hulde aan zijn nagedachtenis en stelt zijn naam in de galerij der beroemde Kempenaren, nevens Conscience, August en Renier Snieders, Lodewijk De Koninck.

J. E. J.

Bibliographie.

Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal en Letterkunde, Verslagen en Mededeelingen, Dec. 1929. **De Legende der Marteldood van Ste. Dimphna in de Dichtkunst XVIde en XVIIde eeuw**, door A. VAN DONINCK, Geneesheer aan de Staatskolonie te Gheel, Ledeborg, Gent, N. V. Drukkery Erasmus, Drukker der Koninklijke Vlaamsche Academie, 38 blz.

In vluchtigen blik wordt hier de legende van de H. Dimphna in de Nederlandsche dichtkunst vóór de XVIIIde eeuw, overschouwd. Schrijver verzamelde zijn dichtstukken... **ne pereant**... uit onuitgegeven bronnen van het archief der Ste Dimphna kerk en uit de letterkundige opstellen van den grooten St Dimphnaveereerder kanunnik Van Craywinkel der abdij van Tongerlo in de XVIIe eeuw. Hij heeft verdienstlijk werk geleverd, een perel te meer aan de kroon der geliefde kempische heilige gehecht en den schat der volksrijmen met een nummer vermeerderd. Mochten wij nog meer zulke pereltjes ontvangen.

J. E. JANSEN.

In «**Hooger Leven**», Algemeen weekblad, 9 Februari en 10 Maart 1930, verschenen twee artikels, 1°) over Stadszegels uit de XIIIde eeuw. — Herenthals; 2°) Oude Brabantsche Stadszegels. De oudste zegel van Turnhout, — geschreven door Floris Prims. De zeer geleerde eerwaarde stadsarchivaris van Antwerpen geeft hier de beschrijving der oudste zegels van Herenthals en Turnhout met eigenaardigen uitleg hunner beteekenis en hunne afdrukken, volgens beschieden-op 't Antwerpsch archief berustend. Het zijn voorzeker aangename artikels voor een weekblad, maar of de geschiedkundigen er zullen mede instemmen, betwijfelen wij sterk. In het meubel van het zegel (waarom schrijft E. H. Prims **den** zegel? Van Dale en andere woordenboeken maken dit woord toch altijd onzijdig), van Herenthals erkent hij een struik en niet een boom, zoo algemeen aangenomen wordt. Wij zien er ook veel eer een boom in dan een struik. Al de opvolgende zegels vertoonen een boom. Schrijver gaat voort op vermoedens, 'zooval voor het meubel als voor den uitleg: — vermoedens zijn geen feiten om zoo maar ineens met de overlevering en de bewijzen af te breken. Dan zegt hij dat «**voor** zooverre we weten werd deze zegel tot hertoe nog nergens gepubliceerd». Nochtans bezitten wij in onze verzameling een prachtige lithographie van dit zegel, certijds te Brugge bij Van de Vijvere uitgegeven. Het is dus wel ooit gepubliceerd geworden.

Voor wat Turnhout betreft fantaseert E. H. Prims niet minder. Hij geeft uit hetzelfde Archief het oudste zegel der stad op, waar wij ook in onze geschiedenis «**Turnhout in het Verleden en het heden**» en in Taxandria over geschreven hebben. Wij bezitten in het stadsarchief een exemplaar nog schooner dan het zijne, welk wij na de uitgave van ons werk gevonden hebben. Schrijver schijnt den oorsprong te zoeken bij het ontstaan van het Consistorie van den Horen, vóór 1410 opgericht. Dit is wederom een vermoeden. Er bestond voor 1410 een Valkenhof, maar geen Consistorie van den Horen. En dan de symbolische uitleg van het hert! «**Voor** ons beteekent het hert de spreekwoordelijke goedheid van de Turnhouters die noch gal noch bitterheid willen kennen, zooals de vaders het zich hebben tot voorbeeld gesteld in de XIIIde eeuw toen de zedigen zegel steken lieten». Zoo luidt het einde van E. H. Prims artikel. Waarlijk dat heet men in de volks-taal «**ienand op stoopkens trekken!**» Dat is niet waardig van een geschiedschrijver als de geleerde stadsarchivaris van Antwerpen.

J. E. JANSEN.

Proclamatie van 1830.

Inwoonders der Provincie Antwerpen! — Uw opende de ren-baen van eer, is de zekerheid hebbende dat gij dezelve zult doorloopen met luyster, geloof ik uw dienst te doen, uw kenbaer te maken als dat alle dagen mijne bureaux zullen open zyn van 10 uren des 's morgens tot 's middags, in het Paleys op de Plaets de Meir, om uwe inschryvingen te ontfangen.

Het volkomen vertrouwen dat ik heb in uwe Vaderlandsliefe en dienstwilligheyd, is my een zeker waerborg als dat het Bataillon van Vry-Scherpschutters deezzer Provincie zich zal werven onder de vaendels der onafange-lykheid, met zoo veel-iever en moed als dat zy zouden kunnen kloekmoedig-lyk de perykels en de overwinning verdedigen als het belang des Vaderlands het zoude eyschen.

Het regt voor de jaerwedde in het voordeel der gekwetste, Weduwe en Weezen zyn dezelve als in de geregelde armée.

De Bataillons Vrywilligers zullen gehandeld worden op de Baen, in het Veld en in de Hospitaelen op den zelve voet als de Linie Troepen. Zy zullen in alles regt hebben aen dezelve schade-loosstellingen en verschaffingen.

De personen onder de 18 jaren en zullen in die Corpsen niet aenveêrd worden; op het eynde van den Oorlog zullen de dienstneemingen niet meer verpligtig zyn: niet temin de afdanking en kan geen plaets grypen als uyt kragt van een Besluit van het Gouvernement, waervan kennis aen de Vrywilligers zal gegeeven worden, ten minsten 15 dagen voor den bepaelden tijd der afdanking.

Iederen persoon die zich zal aanbieden gewapend met een legers ge-weër, in goeden staet van dienst, zal eene premie van 5 guldens ontfangen: eene premie van eenen gulden zal vergund worden aen den geënen die zich zal aanbieden met de patroon-tesch en het leeder-goed.

De Regiment-Kleeding is, eenen Blauwen Keël, de Pantalon Marengo met een rood boordsel en den Schako van tolie-cirée.

Den Generael der Brigade, Gouverneur Militair der Provincie Antwerpen.
(in zijne afwezigheyd).

Den Colonel, kommandeërende het 3de Regiment infanterie Belge,

F. DE TABOR.

Proclamatie.

Inwooners der Provincie Antwerpen! — De goede gezindheyd die de inwooners van deze schoone provincie bezielt, kan alleen mynen moed staen-de houden, in de moeyelijke onderneëming waer mede de Tydelijke Rege-ring van België my belast, met my de bestiering derzelve toe te betrouwen. Ik zal ten vollen staet maeken op den iever en medewerking van alle die het Vaderland waerlyk lief hebben.

Het welzyn der provincie zal noodzakelyk voortspruyten uyt de goede overeenkomst tusschen de bestierders uyt de volks-vrienden gekozen, en de onderhoorigen geërn gehoorzaamende aen degene die hun bewyzen van bescherming en liefde gegeven hebben.

Den luyster van het Belgenland, zuiver en glansryk in den stryd van eer, zal niet volmaekt worden, als door de even nuttige werken der vrede. Het order en de overeenstemming na den zegeprael zullen te gelyk den roem des volks buyten 's lands, en deszelfs wel verdienden loon, in zyn ge-lukkig Vaderland zyn.

Brussel, 6 October 1830.

Den Gouverneur,
Graef F. DE ROBIANO.

Proclamatie.

In naam van het Provisoïr Gouvernement.

Den Kapityn Commandant der gewapende magt in de Kempen.

Inwoonders van Turnhout!

Ik koom my by u vervoegen, om onze vyanden te bevegten, en het ryk der Vryheyd te verzekeren.

Onze vyanden gerust gesteld door onze traegheyd, steken het hoofd op. — Zy hebben de stoutheyd gehad tot uwe mueren te genaeken. — Twee van hunne manneⁿ zyn zelfs in onze Stad binnen gekomen, en 't is met groote ontevredenheyd, dat ik vernomen heb, dat men hun heeft laeten ontsnappen. — Den Officier die zich van deze zwakheyd heeft pligtig gemaekt, kan niet meer bekleeden den post die aen zyne eer was toevertrouwd.

Doch hoe wettig uwe ontevredenheyd was; zyt gylieden pligtig, omdat gy uw eygen regt hebt gedaen.

Gylieden moest dit van my afgewagt hebben, ten anderen de buyten-sporigheden van gisteren avond onteereⁿ onze zaek. — Wy moeten ons zoo groot maeken door onze zagtzinnigheyd, als de Hollanders zich pligtig maeken door hunne eerloosheden.

Wy gaen wel haest optrekken om in stof te doen vergaen eenen vyand, die zal vlugten zonder ons af te wagten. — Inwoonders van Turnhout, komt onder myn Vaen, met my die krygs-wandeling doen, koomt nu deelnemen in den zegenprael, op dat men nooyt van Ul. zeggen kan « zy hebben niets gedaen in de groote omwenteling ».

Wy zullen gaen in landstroeken alwaer de inwoonders ons zullen ontfangen als Verlossers, als Broeders!

De betaeling zal zyn 25 cents daegs. Die onder myn Commandement willen dienst nemen, worden aenzogt, van stonden aen, zich te laeten inschryven ten stadhuyze alhier.

Turnhout, den 7 November 1830.

(geteekend) JALHEAU.

(Gedrukte plakbrieven.
Privaat Archief W. van GENECHTEN.)
